

İnformasiya-kommunikasiya texnologiyalarından istifadə

XXI əsr yüksək kompüter texnologiyaları əsridir. Müasir insana həyatın yeni sosial-iqtisadi şəraitində özünü rahat hiss etmək üçün nə lazımdır? 21-ci əsrdə insanı dolğun həyata, əmək fəaliyyətinə hazırlamaq üçün təhsil hansı rolu oynamalıdır, necə olmalıdır? Tamamilə aydındır ki, bu problemi yalnız ənənəvi tədris metodlarından istifadə etməklə həll etmək mümkün deyil, aşağıdakı imkanları təmin edə biləcək şəraitin yaradılması zəruridir və artıq yaradılmaqdadır:

- hər bir şagirdin fəal idrak prosesinə cəlb edilməsi;
- müxtəlif problemləri həll etmək üçün birgə işləmək;
- digər təhsil təşkilatlarından, regionlardan olan həmyaşıdları ilə geniş ünsiyyət;
- müxtəlif məsələlər üzrə öz müstəqil əsaslandırılmış rəyini formalaşdırmaq üçün dünyanın informasiya mərkəzlərində lazımı məlumatlara sərbəst çıxış.

Hazırda informasiya mənbəyi kimi elektron vasitələrin daha çox istifadə olunduğu müasir informasiya-kommunikasiya texnologiyaları əsasında tədris prosesinin təşkili bu baxımdan xüsusi önəm kəsb edir. Ona görə ki, yeni informasiya texnologiyaları yeni pedaqoji texnologiyalara xas olan imkanları ən səmərəli şəkildə həyata keçirməyə imkan verəcəkdir.

Təlim və təhsilin nəticələrindən biri tələbələrin müasir kompüter texnologiyalarını mənimsəməyə hazırlığı və onların köməyi ilə əldə edilən məlumatları gələcək özünüidarə üçün yeniləmək bacarığı olmalıdır. Bu məqsədlərə nail olmaq üçün müəllim təcrübəsində müxtəlif tədris strategiyalarının tətbiqi və ilk növbədə təhsil prosesində informasiya-kommunikasiya texnologiyalarından istifadə zərurəti yaranır.

Dərsdə İKT-dən istifadə dünyanın informasiya axınlarında naviqasiya bacarığını inkişaf etdirməyə, informasiya ilə praktiki işləmə üsullarını mənimsəməyə, müasir texniki vasitələrdən istifadə olunmaqla informasiya mübadiləsinə zəmin yaradan bacarıqları inkişaf etdirməyə imkan verir. Dərsdə İKT-nin istifadəsi izahlı-illüstrasiyalı tədris üsulundan şagirdin öyrənmə fəaliyyətinin fəal subyektinə çevrildiyi fəal üsula keçməyi şərtləndirir. Bu, tələbələr tərəfindən biliyin şüurlu mənimsənilməsinə kömək edir.

Hazırda müasir təhsilin qarşısında duran məqsəd və vəzifələr dəyişir, diqqət şagirdyönümlü təlimə keçir. Ancaq buna baxmayaraq, dərs tədris prosesinin əsas komponenti idi və qalır. Öyrənmə fəaliyyəti əsasən dərsə yönəlib. Təlimin keyfiyyəti təhsilin məzmunu, dərsin texnologiyası, onun təşkilati-praktik istiqaməti, ab-havası ilə müəyyən edilir, ona görə də tədris prosesində yeni pedaqoji texnologiyalardan istifadə etmək lazımdır.

İKT-dən istifadə müəllimi həcmli materialı konkretləşdirməyə, fikirlərini mümkün qədər qısa və yığcam şəkildə formalaşdırmağa, alınan məlumatları sistemləşdirməyə, onu qısa xülasə şəklində təqdim etməyə istiqamətləndirir. Şagirdlər müəllimin rəhbərliyi altında gələcəkdə onlara faydalı olacaq qeydlər aparmaq bacarığını da inkişaf etdirirlər. Bundan əlavə, ümumilikdə tədris prosesində kompüterdən istifadə tələbələrə aşağıdakıları verir:

- müstəqil yaradıcı fəaliyyət imkanlarının geniş-

ləndirilməsi;

- özünü idarə etmək və öz səhvlərini düzəltmək bacarıqlarını aşılamaq;
- koqnitiv qabiliyyətlərin və öyrənmə motivasiyasının inkişafı;
- mürəkkəb materialı tez mənimsəmək bacarığı (dərsin keyfiyyəti və məzmunu köklü şəkildə dəyişir);

İKT sizə sinifdə nümayiş etdirməyə imkan verir:

- heyvanların, bitkilərin, məşhur insanların fotosəkilləri və s.;
- kitabların, xəritələrin və s.-nin skan edilmiş illüstrasiyaları;
- diaqramlar və cədvəllər;
- biliyi yoxlamaq üçün testlər, krossvordlar;
- “Heyvanlar həyatı”, “Ekoloji problemlər” və s. mövzularda video materiallar,
- audioyazılar “Heyvanların səsləri”;
- foto və videoçarxların nümayişi zamanı musiqili müşayiət.

İşin nəticəsi olaraq sinifdə İKT-dən istifadənin mümkünlüyü haqqında ümumi nəticələr çıxara bilərik:

- kompüter həqiqətən müəllim və şagirdin əməyi üçün əlverişli şərait yaratmaqda kifayət qədər geniş imkanlara malikdir və ənənəvi tədris metodlarından istifadəni keyfiyyətə yeni səviyyəyə qaldırır;
- İKT-dən istifadə yeni və ənənəvi texnologiyaları birləşdirməyə imkan verir;
- dərsdə İKT-dən istifadə şagirdlərin müxtəlif iş və fəaliyyət formalarına imkan yaradır, diqqəti aktivləşdirir, fərdin yaradıcılıq potensialını artırır.

İKT şagirdlərin müstəqilliyini, müxtəlif mənbələrdən istifadə etməklə dərs üçün material tapmaq, seçmək və təşkil etmək bacarığını inkişaf etdirir:

- Test tapşırıqlarının istifadəsi vaxta, sərf olunan materiallara qənaət etməklə yanaşı, həm də uşaqların öz biliklərini qiymətləndirməsinə şərait yaradır;
- Dərsdə İKT-dən istifadə şagirdlərə anlayış və tərifi daha canlı formada nəzərdən keçirməyə, fotosəkillərdə və videolarda müxtəlif obyektləri görməyə, materialı maraqlı şəkildə birləşdirməyə imkan verir;
- Dərsdə İKT-dən sistemli və aktiv istifadə marağın artmasına səbəb olur və bu səbəbdən də təhsilin keyfiyyətinə təsir göstərir.

İnformasiya-kommunikasiya texnologiyalarından istifadənin tələbəyə təsiri necədir?

- İKT mövzuya idraki marağı artırmağa kömək edir;
- İKT şagirdlərin fənn üzrə irəliləyişlərinin artmasına kömək edir;
- İKT tələbələrə yeni rolda özlərini ifadə etməyə imkan verir;
- İKT müstəqil məhsuldar fəaliyyət bacarıqlarını formalaşdırır;
- İKT hər bir tələbə üçün uğur situasiyasının yaradılmasına öz töhfəsini verir.

Nilufər SƏMMƏDOVA,
ADPU nəzdində Azərbaycan
Dövlət Pedaqoji Kollecinin müəllimi